

- Projekt -

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Plan współpracy rozwojowej w 2018 r.

realizowany za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową, ze środków MSZ, z funduszy partnerskich (tzw. *Counterpart Funds*) oraz ze środków innych resortów działających w obszarze współpracy rozwojowej

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa, 2017 r.

Spis treści

Wstęp	3
Część I	4
1. Współpraca rozwojowa realizowana ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz ze środków MSZ.....	4
1.1. Priorytety tematyczne polskiej współpracy rozwojowej.....	4
1.2. Inicjatywy flagowe.....	4
1.3. Współpraca rozwojowa w poszczególnych krajach priorytetowych.....	5
1.4. Wspieranie procesu wyborczego	14
1.5. Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej	14
2. Pomoc humanitarna	14
Pakiet humanitarny na Bliskim Wschodzie	15
Ukraina	16
3. Współpraca rozwojowa w ramach organizacji międzynarodowych	16
4. Edukacja globalna.....	17
5. Wolontariat	18
6. Spójność polityk na rzecz rozwoju.....	18
7. Współpraca z sektorem prywatnym.....	18
8. Działania informacyjne	19
9. Ewaluacja.....	19
10. Formy i zasady współpracy z partnerami polskiej współpracy rozwojowej.....	19
11. Podział środków w ramach rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczonej na współpracę rozwojową	22
Część III	23
Udział Polski w realizacji polityki rozwojowej Unii Europejskiej	23
Składka do budżetu ogólnego UE.....	23
Składka na Europejski Fundusz Rozwoju (EFR).....	23
Udział Polski w finansowaniu Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji.....	24
ZAŁĄCZNIK I - Zakładane rezultaty działań polskiej pomocy w Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainie oraz propozycje ich mierzenia.....	25
ZAŁĄCZNIK II - Zakładane rezultaty działań polskiej pomocy w Tanzanii, Kenii, Etiopii i Senegalii oraz propozycje ich mierzenia.....	29

Wstęp

Plan współpracy rozwojowej w 2018 r. realizuje założenia Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2016 – 2020 (WPWR 2016-2020), przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 6 października 2015 r.

Plan został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej (Dz.U.2016, poz. 1392 z późn. zm.). Określa kierunki, cele i formy działań w obszarze współpracy rozwojowej oraz wysokość środków finansowych, kierowanych do krajów partnerskich za pośrednictwem instrumentów współpracy bilateralnej oraz wielostronnej.

Podejmowane działania będą służyły wspieraniu krajów partnerskich polskiej współpracy rozwojowej w realizacji przez nie Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Priorytetowy zasięg geograficzny działań polskiej współpracy rozwojowej w 2018 r. obejmuje cztery kraje Partnerstwa Wschodniego, cztery państwa afrykańskie oraz dwa kraje Azji i Bliskiego Wschodu, zgodnie z kierunkami określonymi w WPWR 2016-2020. Zaplanowane na 2018 r. działania wychodzą naprzeciw potrzebom rozwojowym krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej i uwzględniają szczególną sytuację tych państw.

Obok priorytetów geograficznych, Plan współpracy rozwojowej w 2018 r. precyzuje także priorytety tematyczne, wynikające z WPWR 2016-2020. W 2018 r. działania polskiej współpracy dwustronnej obejmują głównie: dobre rządzenie, demokrację i prawa człowieka, rozwój kapitału ludzkiego, przedsiębiorczości i sektora prywatnego, rolnictwa i obszarów wiejskich oraz ochronę środowiska.

Plan zawiera również informacje na temat wielostronnego wymiaru współpracy rozwojowej Polski, w tym przede wszystkim współpracy rozwojowej w ramach Unii Europejskiej oraz udziału Polski w międzynarodowych agendach pomocowych.

Dokument jest podzielony na trzy części. Pierwsza określa przeznaczenie środków rezerwy celowej będącej w dyspozycji MSZ oraz środków budżetowych Ministerstwa. Druga zawiera informacje na temat zadań z zakresu współpracy rozwojowej, realizowanych z funduszy, których dysponentami są organy administracji rządowej. W części trzeciej znajdują się informacje na temat środków polskiej współpracy rozwojowej, przekazywanych w ramach zobowiązań wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej. Szczegółowe alokacje finansowe przedstawione są w załącznikach do niniejszego dokumentu.

Część I

1. Współpraca rozwojowa realizowana ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz ze środków MSZ

1.1. Priorytety tematyczne polskiej współpracy rozwojowej

W 2018 r. współpraca rozwojowa koncentrować się będzie na realizacji celów w ramach sześciu priorytetów tematycznych określonych w Wieloletnim programie współpracy rozwojowej na lata 2016-2020:

- 1) **dobre rządzenie**
- 2) **demokracja i prawa człowieka**
- 3) **kapitał ludzki**
- 4) **przedsiębiorczość i sektor prywatny**
- 5) **zrównoważone rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich**
- 6) **ochrona środowiska.**

1.2. Inicjatywy flagowe

I. Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego

MSZ we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej będzie kontynuować szkolenia skierowane do urzędników administracji publicznej wszystkich państw PW w ramach Akademii Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego (AAPPW).

Program specjalistycznych szkoleń AAPPW obejmuje wykłady i warsztaty prowadzone przez doświadczonych ekspertów i praktyków z Polski oraz innych krajów UE. Tematyka szkoleń dotyczy m.in. integracji europejskiej, w tym wdrażania umów stowarzyszeniowych, służby cywilnej, reformy samorządowej i innych zagadnień odpowiadających na zgłoszone zapotrzebowanie przez kraje partnerskie.

II. Centrum Informacyjne dla Władz Lokalnych w Mołdawii

Misją działającego od 2012 r. Centrum jest wspieranie mołdawskich władz lokalnych, organizacji pozarządowych i grup inicjatywnych w działalności na rzecz wzmocnienia demokracji lokalnej, w tym zwłaszcza absorpcji środków pomocowych oraz budowania partnerstw z instytucjami z Polski i innych krajów UE. Prowadzenie Centrum zostało powierzone Fundacji Solidarności Międzynarodowej.

III. Programy stypendialne realizowane za pośrednictwem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Polityka stypendialna jest ważnym instrumentem wspierania rozwoju krajów partnerskich. Stypendia służą zarówno wzmocnieniu kadr danego kraju, jak i nawiązaniu kontaktów, które w przyszłości przyniosą wymierne i obopólne korzyści. Stypendyści, wzbogaceni o nową wiedzę i doświadczenia, posiadają potencjał do inicjowania i wspierania długofalowych zmian w swoich krajach. Najzdolniejsi

z nich mają możliwość kształcenia się na najlepszych polskich uczelniach w ramach dwóch programów stypendialnych współfinansowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Programy stypendialne są realizowane w formie projektów, w tym jako projekty modułowe.

- **Program stypendialny im. Stefana Banacha**

Celem programu jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów Partnerstwa Wschodniego (Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Mołdawia i Ukraina) oraz Krajów Azji Centralnej (Kazachstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Kirgistan i Tadżykistan) poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych obywateli tych państw. Program umożliwia podjęcie studiów II stopnia na uczelniach nadzorowanych przez MNISW w obszarze nauk, takich jak: nauki ścisłe, przyrodnicze, techniczne, rolnicze, leśne i weterynaryjne. Dodatkowo, obywatele Białorusi mają możliwość podjęcia studiów I stopnia na wszystkich kierunkach prowadzonych w szkołach nadzorowanych przez MNISW, z wyjątkiem kierunków filologicznych.

- **Program stypendialny im. Ignacego Łukasiewicza**

Celem programu jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów rozwijających się (Angola, Chile, Etiopia, Filipiny, Indie, Indonezja, Kenia, Kolumbia, Meksyk, Mjanma, Nigeria, Palestyna, Peru, RPA, Senegal, Tanzania, Wietnam) poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych obywateli tych państw. Program umożliwia podjęcie studiów II stopnia na uczelniach nadzorowanych przez MNISW w obszarze nauk, takich jak: ścisłe, przyrodnicze, techniczne, nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne.

1.3. Współpraca rozwojowa w poszczególnych krajach priorytetowych

Ze środków finansowych MSZ oraz z rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczonej na współpracę rozwojową, dofinansowane zostaną projekty realizowane przez MSZ i partnerów MSZ, które w największym stopniu umożliwią osiągnięcie celów wyznaczonych w priorytetach tematycznych.

W dziesięciu priorytetowych krajach polskiej współpracy rozwojowej działania realizowane w 2018 r. przez organy administracji publicznej, podmioty wyłonione w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2017” – II moduł, „Polska pomoc rozwojowa 2018”, za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych w „Systemie małych grantów” (SMG), a także za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej, będą wpisywały się w rezultaty ustalone dla poszczególnych krajów.

Na dwustronną współpracę rozwojową z państwami innymi niż priorytetowe, zostanie przeznaczonych nie więcej niż 10% środków z rezerwy celowej budżetu państwa na współpracę rozwojową. Do tych środków nie zalicza się kwot wydatkowanych na pomoc humanitarną.

W ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018” będą dofinansowane m.in. projekty modułowe, składające się z dwóch lub trzech odrębnych części (modułów / odrębnych projektów) realizowanych w latach 2018-2019 lub w latach 2018-2020.

Działania realizowane przez organy administracji rządowej ze środków, których dysponentem jest MSZ, będą mogły być podejmowane w określonych priorytetach.

Priorytety tematyczne oraz zamierzone rezultaty wymienione są poniżej.

WYBRANE KRAJE PARTNERSTWA WSCHODNIEGO¹

Polska pomoc rozwojowa na rzecz Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy będzie zgodna z polskimi priorytetami w ramach polityki Partnerstwa Wschodniego i spójna z szerszym zaangażowaniem UE w relacje ze wschodnim sąsiedztwem. Udzielana pomoc będzie jak najlepiej dostosowana do potrzeb i możliwości państw PW.

BIAŁORUŚ

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu kapitału ludzkiego, przedsiębiorczości i sektora prywatnego oraz demokracji i praw człowieka.

W ramach *priorytetu kapitał ludzki* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) lepszy dostęp do usług społecznych, poprawa infrastruktury i funkcjonowania ośrodków dla osób niepełnosprawnych oraz dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej;
- 2) zwiększona integracja społeczna osób niepełnosprawnych i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej.

Działania służące osiągnięciu ww. rezultatów będą realizowane w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018”, przez organy administracji rządowej, w „Systemie małych grantów” oraz za pośrednictwem organizacji międzynarodowych (UNICEF).

Ponadto, wdrażany będzie drugi moduł projektu wyłonionego w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

W ramach *priorytetu przedsiębiorczość i sektor prywatny* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) rozwój przedsiębiorczości;
- 2) budowanie zdolności instytucjonalnej władz lokalnych do wspierania rozwoju przedsiębiorczości.

Działania służące osiągnięciu ww. rezultatów będą realizowane w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018”, przez organy administracji rządowej, w „Systemie małych grantów” oraz za pośrednictwem organizacji międzynarodowych (UNDP).

W ramach *priorytetu demokracja i prawa człowieka* będą realizowane działania za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej oraz w „Systemie małych grantów”.

Ponadto planuje się dokonanie wpłat na fundusze: E5P (*Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership*) zarządzany przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju oraz EPTATF (*Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund*) zarządzany przez Europejski Bank Inwestycyjny.

GRUZJA

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu dobrego rządzenia i kapitału ludzkiego.

¹ Załącznik I zawiera tabelę z zakładanymi rezultatami działań polskiej pomocy w Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainie oraz propozycje ich mierzenia.

W ramach *priorytetu dobre rządzenie* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) wzrost zdolności instytucjonalnych administracji publicznej w zakresie wdrożenia reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej UE – Gruzja oraz DCFTA, w tym w szczególności profesjonalizacja kadr służby cywilnej;
- 2) wzrost zdolności instytucjonalnych administracji publicznej w procesie decentralizacji władzy publicznej, zwłaszcza w zakresie zapewnienia dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej;
- 3) wdrożenie polityki rozwoju regionalnego, w tym wsparcie sektora turystyki;
- 4) rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej oraz wzrost zdolności operacyjnych zwłaszcza w zakresie zapobiegania i reagowania w sytuacji klęsk żywiołowych i katastrof wynikających z działalności człowieka.

Działania służące osiągnięciu rezultatów opisanych w pkt 1) - 4) będą realizowane za pośrednictwem organów administracji rządowej i Krajowej Szkoły Administracji Publicznej (KSAP) oraz w „Systemie małych grantów”. Działania wpisujące się w rezultaty opisane w pkt 2), 3) i 4) będą realizowane również w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018”. Dodatkowo działania w ramach priorytetu będą realizowane za pośrednictwem organizacji międzynarodowych (UNICEF) oraz Fundacji Solidarności Międzynarodowej.

Ponadto w ramach priorytetu dobre rządzenie wdrażany będzie drugi moduł projektu wyłonionego w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

W ramach *priorytetu kapitał ludzki* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) lepszy dostęp do usług społecznych oraz poprawa infrastruktury i funkcjonowania ośrodków dla osób niepełnosprawnych, ofiar przemocy domowej i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej;
- 2) integracja społeczna osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy domowej oraz dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej;
- 3) wzmocnienie systemu opieki i ochrona praw dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej, niepełnosprawnych oraz ofiar przemocy domowej.

Działania służące osiągnięciu ww. rezultatów będą realizowane w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018”, przez organy administracji rządowej oraz w „Systemie małych grantów”.

Ponadto w ramach priorytetu kapitał ludzki wdrażane będą drugie moduły projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

MOŁDAWIA

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu dobrego rządzenia oraz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

W ramach *priorytetu dobre rządzenie* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następującego rezultatu:

- 1) wzrost zdolności instytucjonalnej administracji publicznej na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym w zakresie wdrożenia kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej UE – Mołdawia i DCFTA, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa publicznego i ochrony ludności.

Działania służące osiągnięciu rezultatu będą realizowane za pośrednictwem organów administracji rządowej, w „Systemie małych grantów” oraz za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej.

Ponadto wdrażane będą drugie moduły projektów realizowanych przez organy administracji rządowej zaakceptowane do realizacji w 2017 r.

W ramach *priorytetu rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) poprawa wydajności i konkurencyjności oraz wzrost dochodów gospodarstw rolnych;
- 2) zwiększony dostęp do odpowiedniej infrastruktury oraz usług w sektorze rolnym;
- 3) rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, w szczególności dot. turystyki wiejskiej.

Działania służące osiągnięciu opisanych rezultatów będą realizowane w „Systemie małych grantów”.

Ponadto wdrażane będą drugie moduły projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

UKRAINA

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu dobrego rządzenia, kapitału ludzkiego, przedsiębiorczości i sektora prywatnego.

W ramach *priorytetu dobre rządzenie* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) wzrost kompetencji kadry administracji publicznej w zakresie wdrożenia reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej UE-Ukraina;
- 2) wsparcie reformy samorządowej, rozwoju regionalnego, reformy oświaty, reform służących zapewnieniu stabilności finansowej państwa oraz przeciwdziałaniu korupcji;
- 3) rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej oraz wzrost zdolności operacyjnych w zakresie zapobiegania i reagowania w sytuacji klęsk żywiołowych i katastrof wynikających z działalności człowieka.

Działania służące osiągnięciu rezultatów opisanych w punktach 1) – 3) będą realizowane przez organy administracji rządowej oraz w „Systemie małych grantów”. Natomiast rezultaty opisane w pkt. 2) w obszarze wsparcia reformy samorządowej oraz w pkt. 3) również w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2018”. Dodatkowo działania będą realizowane w ramach programu UE *Ukraine Local Empowerment, Accountability and Development Programme (U-LEAD)* oraz za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej.

Ponadto wdrażane będą drugie moduły projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017” oraz organów administracji rządowej zaakceptowane do realizacji w 2017 r.

W ramach *priorytetu kapitał ludzki* działania polskiej pomocy będą skierowane do osób wewnątrzprzesiedlonych i społeczności ich przyjmujących oraz będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) lepszy dostęp do infrastruktury i usług społecznych, w szczególności w zakresie ochrony zdrowia, w tym wsparcia psychologicznego;
- 2) zwiększona integracja społeczna osób przesiedlonych wewnątrzprzesiedlonych z przyjmującymi ich społecznościami.

Działania służące realizacji *priorytetu kapitał ludzki* będą realizowane przez organy administracji rządowej oraz w ramach „Systemu małych grantów”.

Ponadto wdrażane będą drugie moduły projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

W ramach *priorytetu przedsiębiorczość i sektor prywatny* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) rozwój przedsiębiorczości z wykorzystaniem innowacyjnych narzędzi i technologii;
- 2) rozwój przedsiębiorczości wśród osób przesiedlonych wewnątrzprzesiedlonych w ramach przyjmujących ich społeczności;
- 3) poprawa jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz infrastruktury i wyposażenia ośrodków kształcenia i szkolenia zawodowego.

Działania będą realizowane w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018”, w „Systemie małych grantów” oraz przez organy administracji rządowej. Ponadto wspólnie z biurem UNDP w Kijowie realizowane będą działania projektu pn. *Promoting entrepreneurship among conflict-affected population in Ukraine*.

Wdrażane będą drugie moduły projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

Dodatkowo na mocy Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o kształceniu obywateli Ukrainy w Kolegium Europejskim w Natolinie z dnia 25 listopada 2009 r., Ministerstwo Spraw Zagranicznych dofinansuje stypendia dla obywateli Ukrainy. Celem tych działań jest wspieranie dążeń Ukrainy na drodze do członkostwa w Unii Europejskiej.

AFRYKA

ETIOPIA, TANZANIA, KENIA, SENEGAL²

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu trzech obszarów: kapitału ludzkiego, ochrony środowiska oraz przedsiębiorczości i sektora prywatnego.

Działania wpisujące się w przedstawione niżej priorytety będą realizowane w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018” oraz w „Systemie małych grantów”.

W ramach *priorytetu kapitał ludzki* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) poprawa infrastruktury i wyposażenia podmiotów leczniczych oraz wzrost kwalifikacji personelu medycznego w zakresie świadczenia opieki medycznej na rzecz matek i dzieci;
- 2) poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków edukacyjnych kształcących na wszystkich poziomach edukacji oraz wzrost kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej.

W ramach *priorytetu ochrona środowiska* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) zwiększenie liczby osób mających dostęp do podstawowej infrastruktury sanitarnej oraz przeszkolonych z zakresu higieny;
- 2) zwiększenie liczby osób/podmiotów korzystających z odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, wodna, wiatrowa, źródła geotermalne, biomasa);
- 3) wzrost zdolności operacyjnych w zakresie zapobiegania, reagowania i usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych działalnością człowieka.

W ramach *priorytetu przedsiębiorczość i sektor prywatny* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) wzrost aktywności zawodowej i zatrudnienia kobiet i młodzieży;
- 2) zwiększenie dostępu kobiet i młodzieży (w tym absolwentów) do kształcenia technicznego, szkoleń i doradztwa zawodowego oraz podniesienie jakości infrastruktury służącej podnoszeniu kwalifikacji zawodowych;
- 3) zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności grup producenckich, kooperatyw oraz spółdzielni pracy, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym.

Ponadto wdrażane będą drugie moduły projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

² Załącznik II zawiera tabelę z zakładanymi rezultatami działań polskiej pomocy w tych krajach wraz z propozycją ich mierzenia.

AZJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA

MJANMA

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu kapitału ludzkiego.

Działania wpisujące się w opisany niżej priorytet będą realizowane w „Systemie małych grantów” oraz w ramach drugiego modułu projektu wyłonionego w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

W ramach *priorytetu kapitał ludzki* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) poprawa infrastruktury i wyposażenia podmiotów leczniczych oraz wzrost kwalifikacji personelu medycznego w zakresie świadczenia opieki medycznej na rzecz matek i dzieci;
- 2) poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków edukacyjnych, kształcących na wszystkich poziomach edukacji oraz wzrost kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej.

BLISKI WSCHÓD

PALESTYNA

Polska współpraca rozwojowa będzie koncentrować się na wspieraniu kapitału ludzkiego, rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich oraz przedsiębiorczości i sektora prywatnego.

Działania wpisujące się w niżej wymienione rezultaty będą realizowane w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018” oraz w „Systemie małych grantów”.

Prowadzona będzie także współpraca w ramach organizacji międzynarodowych, w tym dokonana zostanie wpłata na rzecz Agencji Narodów Zjednoczonych dla Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (ang. UNRWA).

W ramach *priorytetu kapitał ludzki* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków edukacyjnych, kształcących na wszystkich poziomach edukacji oraz wzrost kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej;
- 2) poprawa stanu infrastruktury i dostępu do edukacji przedszkolnej;
- 3) zwiększenie dostępu do usług społecznych (ochrona zdrowia, edukacja) osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym³.

W ramach *priorytetu rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) wzrost dochodów i podniesiony poziom bezpieczeństwa żywnościowego gospodarstw rolnych;
- 2) zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności grup producenckich, kooperatyw oraz spółdzielni rolniczych;
- 3) poprawa dostępu produktów rolno-spożywczych do rynków zbytu, uzyskanie wyższej jakości produkcji rolnej.

W ramach *priorytetu przedsiębiorczość i sektor prywatny* działania polskiej pomocy będą służyły osiągnięciu następujących rezultatów:

- 1) wzrost aktywności zawodowej i zatrudnienia kobiet i młodzieży;
- 2) zwiększenie dostępu kobiet i młodzieży (w tym absolwentów) do kształcenia technicznego, szkoleń i doradztwa zawodowego oraz poprawa jakości infrastruktury służącej podnoszeniu kwalifikacji zawodowych;
- 3) wzmocnienie organizacji non-profit, wspierających edukację zawodową i szanse zatrudnienia kobiet i młodzieży we Wschodniej Jerozolimie.

Ponadto wdrażane będą drugie moduły (przewidziane do realizacji w 2018 r.) projektów wyłonionych w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2017”.

³ Między innymi osoby niepełnosprawne i wymagające stałej opieki, sieroty, rodziny wielodzietne, bezrobotni długotrwale wykluczeni z rynku pracy, osoby starsze, uchodźcy, osoby przesiedlone wewnątrz.

AFGANISTAN

Zgodnie z Wieloletnim programem współpracy rozwojowej na lata 2016-2020, w przypadku Afganistanu, który był krajem priorytetowym w latach 2012-2015, zastosowany zostanie mechanizm przejściowy. Jego celem będzie stopniowe wygaszanie dotychczasowych działań, co pozwoli na wypełnienie podjętych zobowiązań.

W 2018 r. w Afganistanie polska współpraca rozwojowa będzie realizowana za pośrednictwem Banku Światowego oraz Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (ang. UNDP). Dokonane zostaną wpłaty na rzecz *Afghanistan Reconstruction Trust Fund*⁴ oraz *Law and Order Trust Fund for Afghanistan*.⁵

⁴ *Afghanistan Reconstruction Trust Fund* (pol. Fundusz Powierniczy Odbudowy Afganistanu) został utworzony w 2002 r. z inicjatywy Banku Światowego i ma na celu wspieranie reformy afgańskiej administracji publicznej oraz budowę instytucji publicznych. Polska dokonuje wpłat do ARTF od 2006 r.

⁵ *Law and Order Trust Fund for Afghanistan* (pol. Fundusz Powierniczy Prawa i Porządku Afganistanu) został utworzony w celu wspierania afgańskiej policji. Fundusz zarządzany jest przez UNDP.

1.4. Wspieranie procesu wyborczego

W 2018 r. MSZ we współpracy z Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE będzie wspierało organizację misji obserwacji wyborów prezydenckich w Azerbejdżanie i Gruzji oraz parlamentarnych w Mołdawii. W uzasadnionych przypadkach MSZ podejmie decyzję o organizacji misji obserwacji wyborów w innych krajach.

1.5. Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej

Fundacji będą zlecane działania służące realizacji priorytetów tematycznych: demokracja i prawa człowieka oraz dobre rządzenie, przedsiębiorczość i sektor prywatny oraz zrównoważone rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich. Działania te będą mogły być podjęte we wskazanych przez MSZ krajach priorytetowych oraz innych krajach biorcach oficjalnej pomocy rozwojowej.

Za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej sfinansowane zostaną m.in.:

1) program „Wsparcie demokracji 2018”. Program ten obejmuje przeprowadzenie konkursów grantowych na realizatorów projektów na podstawie art. 16a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz realizację działań własnych na rzecz wybranych krajów Partnerstwa Wschodniego w celu:

- poszerzenia dostępu obywateli państw Partnerstwa Wschodniego do rzetelnej i obiektywnej informacji, dzięki rozwojowi niezależnych mediów, zwłaszcza elektronicznych;
- wsparcia instytucji, działaczy i ruchów prodemokratycznych oraz organizacji broniących praw człowieka;
- zwiększenia dostępu do wysokiej jakości edukacji;
- wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

2) organizacja misji obserwacyjnych wyborów.

Konkursy grantowe i działania własne będą dotyczyć obszarów nieobjętych priorytetami konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2018”.

W ramach priorytetu dobre rządzenie, przedsiębiorczość i sektor prywatny oraz zrównoważone rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich Fundacja Solidarności Międzynarodowej będzie realizować projekty własne, które obejmują m.in.:

- wsparcie reform wewnętrznych w ww. państwach na poziomie centralnym i lokalnym, w tym kontynuację wsparcia reformy decentralizacyjnej na Ukrainie;
- prowadzenie Centrum Informacyjnego dla władz lokalnych w Mołdawii;
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz obszarów wiejskich.

2. Pomoc humanitarna

Pomoc humanitarna udzielana będzie przy zachowaniu zasad neutralności, bezstronności, humanitaryzmu i niezależności, zarówno za pośrednictwem organizacji pozarządowych, polskich placówek dyplomatycznych, jak i wyspecjalizowanych służb państwowych oraz międzynarodowych

organizacji humanitarnych. Głównymi organizacjami międzynarodowymi, z którymi prowadzona będzie współpraca w zakresie pomocy humanitarnej będą m.in. UN OCHA, MKCK, UNHCR, UNRWA oraz UNICEF.

Zgodnie z Wieloletnim programem współpracy rozwojowej na lata 2016-2020 pomoc humanitarna będzie realizowana, ze względu na swój specyficzny charakter:

- niezależnie od priorytetów geograficznych współpracy rozwojowej;
- w szczególności w dwóch obszarach geograficznych tj. na Bliskim Wschodzie i Ukrainie;
- w ramach wybranych sektorów:
 - zdrowie i żywienie;
 - schronienie;
 - edukacja i opieka społeczna;
 - sektor wody, sanitariatów i higieny (WASH);
 - wczesna odbudowa po wystąpieniu katastrof (ang. *early recovery*);
 - łączenie pomocy doraźnej, odbudowy i rozwoju (LRRD).

Pakiet humanitarny na Bliskim Wschodzie

Sytuacja humanitarna na terytorium Syrii pozostaje katastrofalna. Do tej pory ponad 400 000 osób straciło życie, a ponad milion zostało rannych. Trwający już ponad sześć lat konflikt w Syrii istotnie wpływa na sytuację wewnętrzną państw ościennych, przede wszystkim Jordanii i Libanu. Państwa te przyjęły najwięcej uchodźców syryjskich spośród krajów Bliskiego Wschodu, licząc również pod względem stosunku uchodźców do własnej ludności. W efekcie Amman i Bejrut zmagają się z napiętą sytuacją gospodarczo-społeczną. Wg. danych UN OCHA ocena się że w Syrii w połowie 2017 r. około 7 mln osób ma utrudniony dostęp do żywności, ponad 25% gospodarstw domowych jest zmuszane do przeznaczenia ponad 25% swoich miesięcznych dochodów na jej zakup. Ponad 30% dzieci pozostaje poza systemem szkolnym, a kolejne 1,4 mln dzieci jest zagrożonych nie ukończeniem roku szkolnego. Sytuacja sektora zdrowia jest bardzo zła, ponad połowa ośrodków publicznych jest niesprawna lub jedynie częściowo operacyjna.

Kryzys humanitarny w Iraku, dotkniętym równocześnie konsekwencjami wojny w Syrii oraz konfliktem z Państwem Islamskim (ISIS) pozostaje jednym z największych i najbardziej niestabilnych na świecie. Od 2014 r. w Iraku przesiedlono ponad 3,3 mln Irakijczyków, z czego 1 mln przebywa na terytorium irackiego Kurdystanu. Na te liczby nakładają się dodatkowo uchodźcy syryjscy, których liczba wg. UNHCR przekroczyła w połowie 2017 r. 240 tys.

Napływ ludności pochodzenia syryjskiego oraz masowa skala lokalnych przesiedleń (ponad 800 osób przesiedlonych z okolic Mosulu) stanowi znaczne obciążenie dla Iraku, ponieważ kraj ten wciąż zmagają się z konsekwencjami własnych przewlekłych konfliktów. Chociaż liczba uchodźców syryjskich w Iraku pozostaje niższa niż w innych krajach regionu, w obecnym kontekście kryzys może wywierać nieproporcjonalnie większe skutki dla stabilności i bezpieczeństwa w Iraku.

W odpowiedzi na oba kryzysy w 2018 r. kontynuowana będzie pomoc humanitarna udzielana w ramach specjalnego Pakietu na rzecz Bliskiego Wschodu. Działania będą w szczególności kierowane do uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych i ludności lokalnej w odpowiedzi na wojnę domową w Syrii oraz konflikt w Iraku.

Pakiet będzie obejmował następujące kategorie działań:

- finansowanie drugiej transzy projektów pomocy bezpośredniej na rzecz uchodźców, osób wewnątrznie przesiedlonych i ludności lokalnej realizowanych przez polskie organizacje pozarządowe w Libanie, Jordanii i Irackim Kurdystanie. Działania stanowiąc będą kontynuację projektów wyłonionych w 2017 r. W ramach poszczególnych obszarów priorytetowych wartość modułów w 2018 r. stanowić powinna 150% wartości modułów w 2017 r.;
- finansowanie dodatkowych projektów pomocy bezpośredniej w 2018 r. w celu wsparcia uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej;
- kontynuację wspólnego polsko – niemieckiego przedsięwzięcia na rzecz wsparcia edukacji dzieci uchodźców i ludności lokalnej w Libanie;
- umożliwienie polskim organizacjom pozarządowym udziału w postępowaniach dotacyjnych organizowanych przez znaczących donatorów pomocy humanitarnej, m.in. Komisję Europejską oraz Organizację Narodów Zjednoczonych, poprzez sfinansowanie ewentualnego wkładu własnego niezbędnego do wykazania przez organizacje podczas starania się o fundusze;
- realizację projektów pomocy bezpośredniej przez polskie placówki dyplomatyczne na Bliskim Wschodzie;
- realizację działań pomocowych w regionach kryzysów humanitarnych w obszarach trudno dostępnych ze względów bezpieczeństwa za pośrednictwem wyspecjalizowanych agend i organizacji humanitarnych.

Ukraina

Mając na uwadze dotychczasowe zaangażowanie Polski, a także bezpośrednie sąsiedztwo Ukrainy, konieczne jest podtrzymanie zaangażowania finansowego Polski w pomoc humanitarną w tym kraju w roku 2018. W wyniku toczącego się konfliktu potrzeby humanitarne poszkodowanej ludności są ogromne. Kluczowym problemem pozostaje kwestia dostępu do służby zdrowia i opieki socjalnej.

Dążąc do zapewnienia najbardziej efektywnej reakcji na przedłużający się kryzys panujący na Ukrainie, MSZ przyjmuje podejście, w którym dąży do wzajemnego uzupełniania się działań humanitarnych i rozwojowych, w tym przede wszystkim osób przesiedlonych wewnątrznie. W rezultacie polskie działania humanitarne odpowiadają na ich najpilniejsze potrzeby i są uzupełniane przez polskie działania rozwojowe w obszarze wsparcia psychologicznego, promowania przedsiębiorczości i systemu zarządzania kryzysowego.

3. Współpraca rozwojowa w ramach organizacji międzynarodowych

W ramach współpracy wielostronnej Polska wpłaci roczne składki i wpłaty dobrowolne, wspierając działania rozwojowe wybranych organizacji i współfinansując tym samym projekty oraz programy w zakresie redukcji ubóstwa, transformacji systemowej, promocji praw człowieka i demokracji, czy dostępu do edukacji.

W 2018 r. większość środków przeznaczonych na współpracę wielostronną wydatkowana zostanie w ramach składki do budżetu UE oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju. Wsparcie finansowe udzielone będzie również za pośrednictwem instytucji systemu Narodów Zjednoczonych oraz w ramach programów i funduszy administrowanych przez inne organizacje i instytucje wielostronne. Współpraca w ramach organizacji międzynarodowych będzie prowadzona na przykład z wybranymi agendami Systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, OECD i OBWE.

Podstawowe przesłanki przy podejmowaniu decyzji o wpłatach wielostronnych:

- wpłata może być zaliczona do oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA);
- wpłaty przekazywane przez Polskę będą przede wszystkim kierowane do tych funduszy i programów wielostronnych, które są spójne z celami polityki zagranicznej RP oraz priorytetami geograficznymi i tematycznymi polskiej współpracy rozwojowej, określonymi w WPWR 2016-2020;
- wpłaty mają charakter komplementarny względem dwustronnych przedsięwzięć, służą celom, które nie mogą być równie skutecznie realizowane w ramach dwustronnej pomocy rozwojowej.

4. Edukacja globalna

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego oraz wychowania, która obejmuje inicjatywy edukacyjne skierowane do polskiego społeczeństwa. Jej celem jest zwiększenie świadomości na temat problemów rozwojowych i współzależności globalnych, wpływających na procesy rozwoju na świecie. Projekty z dziedziny edukacji globalnej realizowane w 2018 roku będą zgodne z celami edukacji globalnej, zdefiniowanymi w Wieloletnim programie współpracy rozwojowej na lata 2016-2020, tj. będą służyły:

- zwiększeniu obecności tematyki edukacji globalnej w programach edukacyjnych oraz wspomaganiu realizacji treści nauczania dotyczących edukacji globalnej zgodnych z aktualnie obowiązującą podstawą programową we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej i jednostkami podległymi oraz z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- zwiększeniu świadomości szerokiej publiczności na temat problemów globalnych;
- zwiększeniu świadomości problemów i wyzwań globalnych w miejscowościach liczących mniej niż 500 tys. mieszkańców oraz wsparciu merytorycznemu organizacji z niewielkim doświadczeniem w realizacji projektów edukacji globalnej.

Działania z zakresu edukacji globalnej będą kierowane do szeroko rozumianej publiczności, dzieci, młodzieży i dorosłych w ramach systemu edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej.

W realizacji celów w obszarze edukacji globalnej w sposób priorytetowy traktowane będą działania z dużym potencjałem multiplikacji, o trwałych rezultatach oraz mające na celu podnoszenie jakości inicjatyw edukacyjnych.

Ponadto realizowane będą drugie moduły (przewidziane do realizacji w 2018 r.) projektów edukacji globalnej wyróżnionych w konkursie „Edukacja globalna 2017” oraz działania administracji rządowej w dziedzinie edukacji globalnej realizowane we współpracy z MEN.

W związku z trwającymi konsultacjami z MEN, formy realizacji działań edukacji globalnej w 2018 roku mogą ulec zmianie.

5. Wolontariat

Działania realizowane w ramach wolontariatu będą ściśle powiązane z projektami wdrażanymi przez polskie placówki zagraniczne w „Systemie małych grantów” a także z projektami partnerów realizowanymi z wykorzystaniem dofinansowania w konkursach pomocy rozwojowej. Działania wolontariuszy zapewnią synergię działań rozwojowych realizowanych ze środków publicznych, ich komplementarność i ciągłość.

Wolontariat będzie realizowany w 6 pozaeuropejskich priorytetowych krajach polskiej pomocy (Mjanma, Palestyna, Etiopia, Kenia, Senegal Tanzania) oraz krajach Aryki Subsaharyjskiej ze szczególnym uwzględnieniem państw znajdujących się w grupie krajów LDC wymienionych na liście Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

6. Spójność polityk na rzecz rozwoju

Celem spójności polityk na rzecz rozwoju (*ang. Policy Coherence for Development, PCD*) jest opracowanie i realizacja polityk przez państwa w taki sposób, aby uniknąć działań, które negatywnie wpływają na rozwój globalny oraz możliwości rozwoju innych państw, w tym również rozwoju społeczno-gospodarczego państw priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Jednocześnie państwa powinny dążyć do pogodzenia celów polityk krajowych z celami zrównoważonego rozwoju. Obecnie w Polsce funkcjonują dwa obszary priorytetowe w PCD: *Wsparcie działań na rzecz systemu walki z nielegalnymi przepływami finansowymi w takich dziedzinach tematycznych jak: walka z unikaniem opodatkowania oraz walka z praniem pieniędzy* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Finansów) oraz *Upowszechnianie i wdrażanie standardów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR/RBC) w kontekście Spójności polityk na rzecz rozwoju* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Rozwoju).

Obydwa obszary priorytetowe będą realizowane na podstawie opracowanych przez instytucje wiodące we współpracy z MSZ i w konsultacji z innymi resortami rocznych planów działań na 2018 r.

7. Współpraca z sektorem prywatnym

Sektor prywatny odgrywa istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym państw rozwijających się i jest ważnym partnerem w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz redukcji ubóstwa na świecie. W 2018 projekty będą uwzględniały aktywizację zawodową pracowników, promowanie przedsiębiorczości oraz poprawę produktywności i konkurencyjności podmiotów.

Prowadzony będzie dialog z zainteresowanymi podmiotami i instytucjami w Polsce na temat możliwości szerszego użycia instrumentów sektora prywatnego w polskiej współpracy rozwojowej, w szczególności bazując na najlepszych międzynarodowych praktykach.

Kontynuowany będzie dialog międzyresortowy na temat zasad udzielania kredytów rządowych pomocy wiązanej, w szczególności w odniesieniu do wypełniania rekomendacji DAC OECD dot. niewiązania pomocy oraz udoskonalenia procedur oceny i ewaluacji przedsięwzięć finansowanych tą drogą.

8. Działania informacyjne

W ramach działań informacyjno-promocyjnych kontynuowana będzie współpraca z rozgłościami radiowymi, służąca popularyzacji tematyki rozwojowej. Planowana jest organizacja wystaw oraz publikacja materiałów informacyjnych prezentujących program polskiej współpracy rozwojowej. Zostanie także opracowany raport poświęcony polskim działaniom rozwojowym zrealizowanym w 2017 r.

9. Ewaluacja

W 2018 roku kontynuowana będzie ewaluacja projektów i programów polskiej współpracy rozwojowej w celu zgromadzenia obiektywnej wiedzy na temat przede wszystkim trafności i efektywności realizowanych inicjatyw rozwojowych. Zostanie ona wykorzystana m.in. do usprawnienia zarządzania i planowania pomocy. Szczegóły działań ewaluacyjnych określi Roczny plan ewaluacji 2018.

10. Formy i zasady współpracy z partnerami polskiej współpracy rozwojowej

Projekty realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki im podległe

Projekty organów administracji rządowej będą realizowane w wybranych krajach Partnerstwa Wschodniego we wskazanych priorytetach tematycznych, zdefiniowanych wraz z rezultatami działań dla danego kraju.

Ponadto, w ramach współpracy z organami administracji rządowej realizowany będzie projekt z zakresu edukacji globalnej.

Nabór projektów organów administracji rządowej i jednostek im podległych odbędzie się nie później niż do końca pierwszego kwartału 2018 r. W MSZ projekty zostaną poddane ocenie i rekomendowane do realizacji. Informacja o projektach uzgodnionych do realizacji zostanie zamieszczona na stronie internetowej www.polskapomoc.gov.pl. W ramach naboru możliwe będzie składanie projektów modułowych.

Ponadto, wdrażane będą drugie moduły (przewidziane do realizacji w 2018 r.) projektów zaakceptowanych w 2017 roku. Projekty modułowe realizowane w 2018 roku wymienione są w Załączniku VI.

Projekty realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych⁶, jednostek samorządu terytorialnego, publicznych szkół wyższych, instytutów badawczych, Polskiej Akademii Nauk i jej jednostek organizacyjnych

Konstrukcja systemu polskiej współpracy rozwojowej, w tym w szczególności tryb dystrybuowania środków publicznych na inicjatywy pomocowe, sprzyja podnoszeniu efektywności realizowanych projektów, a pośrednio służy wzmocnieniu potencjału partnerów polskiej współpracy rozwojowej.

W 2018 r. planowane jest ogłoszenie następujących konkursów w ramach których, realizowana jest współpraca z ww. podmiotami:

⁶ Zgodnie z art. 3 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016, poz. 1817 z późn. zm.), w tym niepubliczne szkoły wyższe i/lub izby gospodarcze i/lub izby rolnicze.

- **Konkurs „Polska pomoc rozwojowa 2018”**

Kwoty, przedstawione w załączniku nr 3, przeznaczone na poszczególne kraje mogą ulec zmianie w zależności od ostatecznej wysokości środków w rezerwie celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz od wyników oceny ofert. Minimalna wnioskowana kwota dotacji dla każdego projektu na rzecz Białorusi, Gruzji i Ukrainy w konkursie będzie wynosić 200 000 PLN. Minimalna wnioskowana kwota dotacji dla każdego projektu na rzecz Etiopii, Kenii, Senegalu, Tanzanii i Palestyny w tym konkursie będzie wynosić 350 000 PLN.

Przewiduje się możliwość zgłaszania projektów modułowych, składających się z dwóch lub trzech części (modułów/ odrębnych projektów) realizowanych w kolejnych, następujących po sobie latach na podstawie odrębnych umów⁷. MSZ dopuszcza możliwość rezygnacji z konkursu na rzecz danego kraju w 2019 r. i/lub w 2020 r. w przypadku wyczerpania przez projekty modułowe zaplanowanych na dany rok środków w tym zakresie.

Podmioty uprawnione:

- 1) organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy, w tym niepubliczne szkoły wyższe, izby rolnicze oraz izby gospodarcze,
- 2) jednostki samorządu terytorialnego (tylko w przypadku projektów na Białorusi, w Gruzji i na Ukrainie),
- 3) publiczne szkoły wyższe,
- 4) instytuty badawcze,
- 5) Polska Akademia Nauk i jej jednostki organizacyjne.

- **Konkurs „Pomoc humanitarna na Bliskim Wschodzie i Ukrainie 2018”**

W ramach konkursu wyłonione zostaną projekty pomocowe na rzecz uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych oraz ludności lokalnej na Ukrainie oraz w wybranych krajach Bliskiego Wschodu. Kwoty przeznaczone na poszczególne kraje/regiony mogą ulec zmianie w zależności od ostatecznej wysokości środków w rezerwie celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz od wyników oceny ofert.

Podmioty uprawnione: organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy.

- **Konkurs „Zapewnienie wkładów własnych na realizację projektów humanitarnych na Bliskim Wschodzie finansowanych ze źródeł innych niż budżet RP 2018”⁸**

Celem konkursu jest wyłonienie najlepszych projektów będących elementem przedsięwzięć współfinansowanych ze źródeł innych niż budżet RP obejmujących realizację działań humanitarnych w wybranych krajach Bliskiego Wschodu.

Podmioty uprawnione: organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy.

⁷ Pod warunkiem zagwarantowania w ustawie budżetowej na 2019 r. i 2020 r. odpowiednich środków i prawidłowej realizacji poprzednich modułów, braku przeciwskażeń do kontynuacji realizacji projektu w kolejnych latach oraz złożenia sprawozdania z modułów realizowanych w roku poprzedzającym.

⁸ Środki na realizację konkursu będą pochodziły z funduszy CPF.

- **Konkurs „Edukacja globalna 2018”**

W konkursie zostaną wyłonione projekty mające na celu wzmocnienie edukacji globalnej w systemie edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej oraz zwiększające świadomość obywateli na temat współzależności globalnych oraz nierówności na świecie.

Przewiduje się możliwość zgłaszania projektów modułowych, składających się z dwóch lub trzech części (modułów/odrębnych projektów), realizowanych w kolejnych, następujących po sobie latach na podstawie odrębnych umów⁹. MSZ dopuszcza możliwość rezygnacji z konkursu na dane zadania w 2019 r. i/lub w 2020 r. w przypadku wyczerpania przez projekty modułowe zaplanowanych na ten rok środków.

Podmioty uprawnione:

- 1) organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy, w tym niepubliczne szkoły wyższe, izby rolnicze oraz izby gospodarcze,
- 2) jednostki samorządu terytorialnego,
- 3) publiczne szkoły wyższe,
- 4) instytuty badawcze,
- 5) Polska Akademia Nauk i jej jednostki organizacyjne.

W ramach procedury konkursowej może zostać wyodrębnione zadanie dotyczące dofinansowania projektów edukacji globalnej, będących elementem przedsięwzięcia współfinansowanego ze źródeł innych niż budżet RP (ze źródeł zagranicznych). Podpisanie umowy dotacyjnej i realizacja projektów będą uwarunkowane potwierdzeniem pozyskania środków od zewnętrznego donatora.

- **Konkurs „Wolontariat polska pomoc 2018”**

Konkurs będzie obejmował wolontariat długoterminowy (powyżej 3 miesięcy) i krótkoterminowy (od 6 tygodni do 3 miesięcy). Organizacje pozarządowe zgłaszające wolontariuszy będą mogły ubiegać się o dofinansowanie na wykonanie zadań wolontariackich w 6 pozaeuropejskich krajach priorytetowych polskiej pomocy rozwojowej (Mjanma, Palestyna, Etiopia, Kenia, Senegal Tanzania) oraz w krajach Afryki Subsaharyjskiej ze szczególnym uwzględnieniem państw znajdujących się grupie krajów LDC wymienionych na liście Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

W krajach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej projekty wolontariatu będą realizowane we wskazanych priorytetach tematycznych, zdefiniowanych wraz z rezultatami działań dla danego kraju. W pozostałych krajach projekty przyczynią się do realizacji priorytetu *kapitał ludzki*.

Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych w ramach „Systemu małych grantów”

⁹ Pod warunkiem zagwarantowania w ustawie budżetowej na 2019 r. i 2020 r. odpowiednich środków i prawidłowej realizacji poprzednich modułów, braku przeciwskażeń do kontynuacji realizacji projektu w kolejnych latach oraz złożenia sprawozdania z modułów realizowanych w roku poprzedzającym.

„System małych grantów” (SMG) umożliwi realizację projektów rozwojowych i humanitarnych za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych. W krajach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej projekty rozwojowe będą realizowane we wskazanych priorytetach tematycznych, zdefiniowanych wraz z rezultatami działań dla danego kraju. W pozostałych krajach rozwijających się, projekty rozwojowe przyczynią się do realizacji czterech priorytetów polskiej współpracy rozwojowej wskazanych w Wieloletnim programie współpracy rozwojowej na lata 2016-2020: kapitał ludzki, przedsiębiorczość i sektor prywatny, zrównoważone rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich oraz ochrona środowiska.

W przypadku udzielania pomocy humanitarnej projekty w ramach SMG mogą być realizowane niezależnie od priorytetów geograficznych określonych przez Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2016-2020, w ramach wybranych obszarów: zdrowie i żywienie, schronienie, edukacja i opieka społeczna, sektor wody, sanitariatów i higieny (WASH), wczesna odbudowa po wystąpieniu katastrof (ang. *early recovery*), łączenie pomocy doraźnej, odbudowy i rozwoju (LRRD).

Placówki zagraniczne realizują projekty we wskazanych przez MSZ krajach znajdujących się na liście beneficjentów oficjalnej pomocy rozwojowej OECD/DAC.

Podział środków przeznaczonych na małe granty przedstawiony został w Załączniku IV.

Podmioty uprawnione: polskie placówki zagraniczne.

11. Podział środków w ramach rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczonej na współpracę rozwojową

Zgodnie z Wieloletnim programem współpracy rozwojowej na lata 2016-2020, polska współpraca rozwojowa realizowana będzie w 10 państwach priorytetowych polskiej pomocy rozwojowej. Na dwustronną współpracę rozwojową z państwami innymi niż priorytetowe przeznaczone zostanie nie więcej niż 10% środków z rezerwy celowej budżetu państwa na współpracę rozwojową. Powyższe ograniczenie nie dotyczy środków przeznaczonych na działania humanitarne.

Do decydowania o przeniesieniu środków między poszczególnymi pozycjami Planu oraz na niezaplanowane inicjatywy z zakresu współpracy rozwojowej uprawniony jest Krajowy Koordynator Współpracy Rozwojowej w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Decyzje o przenoszeniu środków nie wymagają modyfikacji Planu współpracy rozwojowej w 2018 r.

Podział środków w ramach rezerwy celowej opiera się na wstępnym projekcie ustawy budżetowej na rok 2018 i został przedstawiony w Załączniku III.

Część III

Udział Polski w realizacji polityki rozwojowej Unii Europejskiej

Składka do budżetu ogólnego UE

Według prognoz 2,956 mld EUR z budżetu ogólnego UE zostanie w 2018 r. przeznaczonych na współpracę rozwojową realizowaną w ramach Instrumentu Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju (ang. *DCI*), co stanowi 31% środków zaplanowanych w Dziale 4 „UE Globalny wymiar Europy”. Na pomoc humanitarną UE planuje przeznaczyć ok. 1 085 mln EUR (11% środków Działu 4). Natomiast zaplanowane w Dziale 4 wydatki na cele migracyjne wyniosą 1,9 mld EUR, w tym m.in. 290 mln EUR w ramach DCI oraz 825,4 mln EUR w ramach pomocy humanitarnej.

Wkład Polski w finansowanie pomocy rozwojowej przez UE wyniesie w 2018 r. ok. 238 mln EUR, tj. ok. 991 mln PLN. Jest to kwota udziału polskiej składki do budżetu ogólnego (3%) w odniesieniu do części budżetu UE przeznaczanej na oficjalną pomoc rozwojową (ang. *ODA*).

Składka na Europejski Fundusz Rozwoju (EFR)

Limit wpłat na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) w 2018 r. określa Decyzja Rady Nr 2016/2026 z dnia 15 listopada 2016 r. w sprawie wysokości wkładów finansowych wpłacanych przez państwa członkowskie na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju, w tym pułapu na 2018 r., rocznej kwoty na 2017 r., pierwszej raty za 2017 r. oraz indykatywnej, niewiążącej prognozy dotyczącej spodziewanych kwot na lata 2019 i 2020. Łączna wysokość planowanych wkładów państw członkowskich UE na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju ma w 2018 r. wynieść 4,8 mld EUR, z czego 4,55 mld EUR dla Komisji Europejskiej (KE) i 250 mln EUR dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

W świetle zaktualizowanych prognoz zobowiązań, płatności i wkładów państw członkowskich w latach 2017-2018, ujętych w Komunikacie Komisji do Rady w sprawie informacji finansowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju COM(2017) 299 *final* z dnia 14 czerwca 2017 r., wysokość składki Polski do Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2018 r. łącznie wyniesie 98 598 650 EUR, tj. ok. 444 mln PLN (przy kursie walutowym 1 EUR = 4,5 PLN):

- 91 333 970 EUR z tytułu składki do KE,
- 3 250 000 EUR do EBI,
- 4 014 680 EUR wynikające z konieczności rozliczenia 200 mln EUR wykorzystanych wcześniej na sfinansowanie działań 10. edycji EFR, a pochodzących ze składek wniesionych przez te państwa członkowskie UE (PCz), które uczestniczyły w 8. i 9. edycji EFR (zgodnie z Decyzją Rady (UE) 2017/2016 z dnia 4 lipca 2017 r. ustalającą wysokość wkładów wpłacanych przez państwa członkowskie na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju, w tym drugiej raty za 2017 r.). Rozliczenie to ma jednorazowy charakter i nie stanowi dodatkowego wkładu, a jedynie oznacza przyśpieszenie wpłaty składki w ramach 11. EDF. Operacją tą objęte są wszystkie PCz, które nie uczestniczyły w 8. i 9. edycji EFR, a wpłata z tego tytułu powinna zostać dokonana najpóźniej wraz z I ratą za 2018 r.

Udział Polski w finansowaniu Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji

W lutym 2016 r. Unia Europejska podjęła decyzję o ustanowieniu nowego mechanizmu finansowania działań pomocowych. Utworzenie Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji (*EU Facility for Refugees in Turkey*) wynikało z ustaleń szczytu Unia Europejska-Turcja, podjętych w dniu 29 listopada 2015 r. W ramach wspólnego Planu Działania (*EU-Turkey Joint Action Plan*) Unia Europejska zobowiązała się przekazać Turcji dodatkowe wsparcie finansowe, którego nadrzędnym celem będzie wzmocnienie reakcji i zapewnienie komplementarności wsparcia udzielanego przez UE na rzecz uchodźców i społeczności przyjmujących w Turcji. Instrument koncentruje się na udzielaniu niezbędnej pomocy humanitarnej, wsparciu w sektorze edukacji oraz systemowym zarządzaniem problematyką migracyjną, zdrowia i infrastruktury komunalnej, a także na wspieraniu rozwoju społeczno-gospodarczego.

W latach 2016-2019 Instrument dysponuje budżetem w wysokości 3 mld EUR, z czego 1 mld EUR pochodzi z budżetu UE, a pozostała część z dodatkowych składek państw członkowskich UE. Polska wpłata na rzecz Instrumentu w 2018 r. wyniesie 12 589 310,80 EUR.

ZAŁĄCZNIK I - Zakładane rezultaty działań polskiej pomocy w Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainie oraz propozycje ich mierzenia

BIAŁORUŚ

SEKTOR	ZAKŁADANE REZULTATY	PROPONOWANE WSKAŹNIKI
KAPITAŁ LUDZKI	lepszy dostęp do usług społecznych oraz poprawa infrastruktury i funkcjonowania ośrodków dla osób niepełnosprawnych i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba oraz powierzchnia wyremontowanych pomieszczeń/obiektów; 2. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały); 3. Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury i/lub utworzonych usług społecznych; 4. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje w zakresie funkcjonowania ośrodków.
	zwiększona integracja społeczna osób niepełnosprawnych i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem; 2. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje w zakresie integracji społecznej. 3. Liczba osób przygotowanych do podjęcia pracy w przedsiębiorstwach ekonomii społecznej; 4. Liczba miejsc pracy utworzonych dla osób niepełnosprawnych; 5. Liczba przedsięwzięć informacyjnych promujących prawa osób niepełnosprawnych i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej.
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I SEKTOR PRYWATNY	rozwój przedsiębiorczości	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem; 2. Liczba utworzonych miejsc pracy; 3. Liczba zakupionych i zainstalowanych maszyn i urządzeń w przedsiębiorstwach objętych wsparciem; 4. Liczba osób przeszkolonych z zakresu otwierania, prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej; 5. Liczba nowych zamówień uzyskanych przez przedsiębiorców.
	budowanie zdolności instytucjonalnej władz lokalnych do wspierania rozwoju przedsiębiorczości	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba godzin doradztwa/ konsultacji dla przedsiębiorców; 2. Liczba przedsiębiorstw/ośrodków objętych wsparciem; 3. Liczba oraz powierzchnia wyremontowanych pomieszczeń przeznaczonych na rzecz wspierania rozwoju przedsiębiorczości; 4. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały); 5. Liczba osób przeszkolonych z zakresu wspierania rozwoju przedsiębiorczości.

GRUZJA

SEKTOR	ZAKŁADANE REZULTATY	PROPONOWANE WSKAŹNIKI
DOBRE RZĄDZENIE	wzrost zdolności instytucjonalnych administracji publicznej w zakresie wdrożenia reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej UE – Gruzja oraz DCFTA, w tym w szczególności profesjonalizacja kadr służby cywilnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przeszkolonych przedstawicieli administracji publicznej; 2. Liczba wypracowanych dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia.

	wzrost zdolności instytucjonalnych administracji publicznej w procesie decentralizacji władzy publicznej, zwłaszcza w zakresie zapewnienia dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób, które pozyskały nowe umiejętności i kompetencje związane z wprowadzanymi reformami; 2. Liczba wypracowanych dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia; 3. Liczba centrów edukacji przedszkolnej powstałych w trakcie realizacji projektu.
	wdrożenie polityki rozwoju regionalnego, w tym wsparcie sektora turystyki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób, które pozyskały nowe umiejętności i kompetencje w zakresie polityki rozwoju regionalnego; 2. Liczba dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia; 3. Liczba podmiotów nowopowstałych/wspartych w sektorze turystyki.
	rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej oraz wzrost zdolności operacyjnych zwłaszcza w zakresie zapobiegania i reagowania w sytuacji klęsk żywiołowych i katastrof wynikających z działalności człowieka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przeszkolonych przedstawicieli jednostek odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i reagowanie w sytuacjach kryzysowych; 2. Liczba nowych metod/narzędzi zaadaptowanych do wykorzystania w jednostkach ratowniczych; 3. Liczba utworzonych/zmodernizowanych systemów zarządzania kryzysowego; 4. Liczba utworzonych/zmodernizowanych jednostek ratunkowych/zarządzania kryzysowego; 5. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały).
KAPITAŁ LUDZKI	lepszy dostęp do usług społecznych oraz poprawa infrastruktury i funkcjonowania ośrodków dla osób niepełnosprawnych, ofiar przemocy domowej i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba oraz powierzchnia wyremontowanych pomieszczeń/obiektów; 2. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały); 3. Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury i/lub utworzonych usług społecznych; 4. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje w zakresie funkcjonowania ośrodków.
	Integracja społeczna osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy domowej oraz dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem; 2. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje w zakresie integracji społecznej i zawodowej; 3. Liczba miejsc pracy utworzonych dla osób niepełnosprawnych/ofiar przemocy domowej; 4. Liczba przedsięwzięć informacyjnych promujących prawa osób niepełnosprawnych/ofiar przemocy domowej/dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej.
	wzmocnienie systemu opieki i ochrona praw dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej, niepełnosprawnych oraz ofiar przemocy domowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia; 2. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje w zakresie opieki i ochrony praw dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej/niepełnosprawnych/ofiar przemocy domowej; 3. Liczba przedsięwzięć informacyjnych promujących prawa osób niepełnosprawnych/ofiar przemocy domowej/dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej.

MOŁDAWIA

SEKTOR	ZAKŁADANE REZULTATY	PROPONOWANE WSKAŹNIKI
DOBRE RZĄDZENIE	wzrost zdolności instytucjonalnej administracji publicznej na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym w zakresie wdrożenia kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej UE – Mołdawia i DCFTA, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa publicznego i ochrony ludności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przeszkolonych przedstawicieli administracji publicznej; 2. Liczba wypracowanych dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia.
ROLNICTWO I ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	poprawa wydajności i konkurencyjności gospodarstw rolnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób, które pozyskały nowe umiejętności i kompetencje w zakresie poprawy wydajności i konkurencyjności gospodarstw rolnych; 2. Liczba oraz powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych pomieszczeń/obiektów; 3. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały); 4. Liczba uzyskanych certyfikatów, patentów, licencji, znaków towarowych.
	zwiększony dostęp do infrastruktury i usług w sektorze rolnym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób, które uzyskały dostęp do infrastruktury i usług w sektorze rolnym; 2. Liczba oraz powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych pomieszczeń/obiektów; 3. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały); 4. Liczba osób, które uzyskały nowe umiejętności i kompetencje w zakresie zwiększania dostępu do infrastruktury i usług w sektorze rolnym.
	rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, w szczególności dot. turystyki wiejskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedstawicieli biznesu, którzy zdobyli nową wiedzę lub umiejętności; 2. Liczba przedsiębiorstw, które zaadoptowały nowe narzędzia/nowe technologie; 3. Liczba nowych miejsc pracy powstałych w wyniku realizacji działań projektowych.

UKRAINA

SEKTOR	ZAKŁADANE REZULTATY	PROPONOWANE WSKAŹNIKI
DOBRE RZĄDZENIE	wzrost kompetencji kadry administracji publicznej w zakresie wdrożenia reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej UE-Ukraina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przeszkolonych przedstawicieli administracji publicznej. 2. Liczba wypracowanych dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia.
	wsparcie reformy samorządowej, rozwoju regionalnego, reformy oświaty, reform służących zapewnieniu stabilności finansowej państwa oraz przeciwdziałaniu korupcji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba samorządów, które uzyskały wsparcie w zakresie nowych kompetencji 2. Liczba dokumentów strategicznych/legislacyjnych powstałych podczas realizacji projektu i przyjętych do wdrożenia 3. Liczba osób, które pozyskały nowe umiejętności i kompetencje związane z wprowadzanymi reformami 4. Liczba nowo powstałych/wspartych podmiotów realizujących działania z zakresu wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych regionach Ukrainy

	rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej oraz wzrost zdolności operacyjnych w zakresie zapobiegania i reagowania w sytuacji klęsk żywiołowych i katastrof wynikających z działalności człowieka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba utworzonych/zmodernizowanych systemów zarządzania kryzysowego 2. Liczba utworzonych/zmodernizowanych jednostek ratunkowych/zarządzania kryzysowego 3. Liczba przeszkolonych przedstawicieli jednostek odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i reagowanie w sytuacjach kryzysowych 4. Liczba nowych metod/narzędzi zaadaptowanych w jednostkach ratowniczych
KAPITAŁ LUDZKI	lepszy dostęp do infrastruktury i usług społecznych w szczególności w zakresie ochrony zdrowia w tym wsparcia psychologicznego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba oraz powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych pomieszczeń/obiektów; 2. Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia (sprzęt i materiały); 3. Liczba osób przesiedlonych wewnątrz i osób ze społeczności przyjmujących korzystająca z odnowionej infrastruktury i/lub utworzonych usług społecznych 4. Liczba przeszkolonego personelu świadczącego usługi społeczne dla osób przesiedlonych wewnątrz i osób ze społeczności przyjmujących 5. Liczba godzin konsultacji dla osób przesiedlonych wewnątrz
	zwiększona integracja społeczna osób przesiedlonych wewnątrz z przyjmującymi ich społecznościami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób przesiedlonych wewnątrz i osób ze społeczności przyjmujących objętych wsparciem; 2. Liczba wydarzeń integracyjnych skierowanych do osób przesiedlonych wewnątrz oraz społeczności ich przyjmujących
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I SEKTOR PRYWATNY	rozwój przedsiębiorczości z wykorzystaniem innowacyjnych narzędzi i technologii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedstawicieli biznesu, którzy zdobyli nową wiedzę lub umiejętności 2. Liczba przedsiębiorstw, które zaadoptowały nowe narzędzia/nowe technologie 3. Liczba nowych miejsc pracy powstałych w wyniku realizacji działań projektowych 4. Liczba godzin doradztwa/ konsultacji dla przedsiębiorców
	rozwój przedsiębiorczości wśród osób przesiedlonych wewnątrz w ramach przyjmujących ich społeczności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób przesiedlonych wewnątrz w ramach przyjmujących ich społeczności 2. Liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe
	poprawa jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz infrastruktury i wyposażenia ośrodków kształcenia i szkolenia zawodowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba uczniów korzystających z nowych narzędzi/sprzętu naukowo-dydaktycznego w szkołach zawodowych 2. Liczba nauczycieli, którzy zdobyli nową wiedzę i umiejętności, które będą mogli wykorzystać w pracy zawodowej 3. Liczba wdrożonych lub ulepszonych standardów/programów nauczania w szkolnictwie zawodowym 4. Liczba i rodzaj przekazanego/ zainstalowanego sprzętu/lub pomocy dydaktycznych do kształcenia zawodowego

ZAŁĄCZNIK II - Zakładane rezultaty działań polskiej pomocy w Tanzanii, Kenii, Etiopii i Senegalu oraz propozycje ich mierzenia

SEKTOR	ZAKŁADANE REZULTATY	PROPONOWANE WSKAŹNIKI
KAPITAŁ LUDZKI	poprawa infrastruktury i wyposażenia podmiotów leczniczych oraz wzrost kwalifikacji personelu medycznego w zakresie świadczenia opieki medycznej na rzecz matek i dzieci	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba oraz powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych pomieszczeń; 2. liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia medycznego (sprzęt i materiały); 3. liczba osób korzystająca z odnowionej infrastruktury / podmiotów leczniczych; 4. liczba osób leczona za pomocą nowego wyposażenia medycznego; 5. liczba przeszkolonego personelu medycznego; 6. liczba godzin zrealizowanych programów, szkoleń i staży szkoleniowych; 7. liczba wdrożonych lub ulepszonych standardów/procedur świadczenia opieki medycznej; 8. liczba materiałów edukacyjnych przygotowanych na potrzeby szkoleniowe; 9. liczba zabiegów i konsultacji medycznych przeprowadzonych przez przeszkolony personel; 10. liczba osób z dostępem do przeszkolonego personelu medycznego.
	poprawa infrastruktury i wyposażenia ośrodków edukacyjnych, kształcących na wszystkich poziomach edukacji oraz wzrost kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba oraz powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych pomieszczeń; 2. liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia naukowo-dydaktycznego; 3. liczba uczniów korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury ośrodków edukacyjnych; 4. liczba uczniów/studentów przeszkolona i korzystająca z nowego wyposażenia naukowo-dydaktycznego; 5. liczba przeszkolonej kadry pedagogicznej; 6. liczba godzin oraz ilość zrealizowanych programów, szkoleń i kursów szkoleniowych; 7. liczba wdrożonych lub ulepszonych standardów/programów nauczania; 8. liczba materiałów edukacyjnych przygotowanych na potrzeby szkoleniowe; 9. liczba uczniów/studentów przypadająca na przeszkolonego nauczyciela; 10. wyniki w nauce uczniów/studentów uczonych przez przeszkolonych nauczycieli (w projektach modułowych).
OCHRONA ŚRODOWISKA	zwiększenie liczby osób mających dostęp do podstawowej infrastruktury sanitarnej oraz przeszkolonych z zakresu higieny	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba osób z dostępem do podstawowej infrastruktury sanitarnej; 2. liczba i rodzaj zbudowanej infrastruktury sanitarnej; 3. liczba adresatów kampanii promocyjnych z zakresu higieny.
	zwiększenie liczby osób/podmiotów korzystających z dostępu do energii z odnawialnych źródeł (energia słoneczna, wodna, wiatrowa, źródła geotermalne, biomasa)	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba gospodarstw/podmiotów (osób) z zapewnionym dostępem do energii z odnawialnych źródeł; 2. wartość mocy generowanej przez zainstalowane urządzenia energii odnawialnej; 3. liczba i rodzaj zainstalowanych urządzeń energii odnawialnej; 4. liczba osób przeszkolona z zakresu wykorzystywania energii z odnawialnych źródeł.
	wzrost zdolności operacyjnych w zakresie zapobiegania, reagowania i usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych działalnością człowieka	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba przeszkolonych ratowników; 2. liczba godzin i ilość zorganizowanych szkoleń/ćwiczeń z zakresu reagowania w sytuacjach klęsk żywiołowych; 3. liczba i rodzaj nabytego wyposażenia ratowniczego (w tym sprzęt ochrony osobistej); 4. liczba godzin szkoleniowych z zakresu obsługi wyposażenia ratowniczego; 5. liczba opracowanych i wdrożonych procedur reagowania w sytuacjach klęsk żywiołowych;

		6. liczba materiałów edukacyjnych przygotowanych na potrzeby szkoleniowe.
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I SEKTOR PRYWATNY	wzrost aktywności zawodowej i zatrudnienia kobiet i młodzieży	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba osób zatrudnionych w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach oraz pracujących na zasadach samozatrudnienia; 2. liczba osób przyjętych na staże i praktyki zawodowe w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych; 3. liczba nowo rozpoczętych projektów biznesowych; 4. poziom bezrobocia wśród kobiet i młodzieży; 5. liczba osób w wieku produkcyjnych wśród kobiet i młodzieży.
	zwiększenie dostępu kobiet i młodzieży (w tym absolwentów) do kształcenia technicznego, szkoleń i doradztwa zawodowego oraz podniesienie jakości infrastruktury służącej podnoszeniu kwalifikacji zawodowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba godzin i ilość przeprowadzonych szkoleń/kursów zawodowych; 2. liczba absolwentów szkoleń i kursów technicznych i zawodowych; 3. liczba osób korzystających ze wsparcia w postaci doradztwa zawodowego; 4. liczba nowo oferowanych szkoleń i kursów zawodowych; 6. nowo nabyte umiejętności i kwalifikacje uczestników szkoleń i kursów.
	zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności grup producenckich, kooperatyw oraz spółdzielni pracy, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym	<ol style="list-style-type: none"> 1. poziom produkcji i wydajność pracy; 2. wielkość dochodu z produkcji, handlu i sprzedaży; 3. dynamika i wartość sprzedaży towarów i usług; 4. udział grupy producenckiej, kooperatywy, spółdzielni pracy w danym rynku; 5. poziom nakładów inwestycyjnych w dobra trwałego użytku; 6. poziom wydatków na prace badawczo-rozwojowe; 7. liczba uzyskanych certyfikatów, patentów, licencji, znaków towarowych; 8. wdrożone lub usprawnione standardy/procesy/systemy produkcji, zarządzania i sprzedaży; 9. liczba godzin i rodzaj szkoleń kadry zarządzającej i pracowników; 10. poziom wykształcenia i kwalifikacji zatrudnionych pracowników.